

Rīgā, 2025. gada 17. februārī
Nr. 4/2026

Tieslietu ministrijai

pasts@tm.gov.lv

Par Civilprocesa likuma 82.¹ panta regulējumu

Atsaucoties uz Tieslietu ministrijas 2026. gada 4. februāra vēstuli Nr. 1-18/370 “Par viedokļa sniegšanu par Civilprocesa likuma 82.¹ panta regulējumu”, Ārvalstu investoru padome Latvijā (FICIL) sniedz savu viedokli par advokātu procesa efektivitāti un tā turpmākas pilnveides iespējām.

Šobrīd, atbilstoši statistikas datiem, vērojama tendence palielināties civillietu izskatīšanas ātrumam pirmās instances tiesās. Ekonomisko lietu tiesā (ELT) civillietas pirmajā instancē vidēji tiek izskatītas 7,5 mēnešos. Salīdzinājumam – citās Rīgas tiesās pirmajā instancē lietu izskatīšana vidēji ilgst 8,3 mēnešus (Rīgas rajona tiesa) vai 9 mēnešus (Rīgas pilsētas tiesa). Vienlaikus praksē vērojams, ka Rīgā pirmā tiesas sēde bieži tiek nozīmēta aptuveni pēc gada, bet lietas izskatīšana kopumā var ilgt līdz diviem gadiem, kas ir būtiski komersantiem un investoriem.

ELT izskatāmo lietu ātrums un kvalitāte vērtējama kā loģisks rezultāts specializētas tiesas modelim, efektīvam procesam un profesionālas pārstāvības nodrošināšanai.

Civilprocesa likuma 82.¹ pants jau šobrīd paredz, ka fiziskās un juridiskās personas pirmās un apelācijas instances tiesā lietas ved pašas vai ar advokāta starpniecību lietās, kas ir piekritīgas Ekonomisko lietu tiesai. Minētais regulējums ir devis pozitīvu rezultātu lietu ātrākā un kvalitatīvākā izskatīšanā. Ņemot vērā tiesiskā regulējuma pieaugošo sarežģītību, būtu lietderīgi izvērtēt advokātu procesa piemērošanas paplašināšanu.

Iesakām izvērtēt regulējuma piemērošanu lietās, kas izriet no saistību tiesībām, ja prasības summa pārsniedz 100 000 EUR (pašreizējo 150 000 EUR vietā), kā arī sevišķi sarežģītās lietu kategorijās, piemēram, strīdos par īpašuma tiesībām uz nekustamo īpašumu. Šāds piedāvājums jau tika minēts Konceptuālajā ziņojumā “Par advokātu procesa ieviešanu atsevišķās civillietu kategorijās”.

Advokātu process nodrošina:

- 1) tiesvedības procesa kvalitāti un disciplīnu, veicinot ātrāku un kvalitatīvāku lietu izskatīšanu un efektīvāku tiesas resursu izmantošanu;
- 2) pienācīgu pārstāvību sarežģītās lietās, tostarp lietās, kas saistītas ar tehnoloģiju un digitālo risinājumu izmantošanu un krāpniecības risku pieaugumu;

- 3) tiesu atslogošanu, mazinot pārcelto tiesas sēžu skaitu un nodrošinot labāku lietu sagatavotību.

Advokatūras uzraudzības regulējums nodrošina ētikas normu ievērošanu un kvalitātes kontroli, tostarp interešu konflikta pārbaudi un atbilstību KYC/AML prasībām. Praksē problēmas rodas situācijās, kad personas, kas nav advokātu kolēģijas biedri, pārstāv puses un izmanto procesu negodprātīgi, kas var sarežģīt un paildzināt lietu izskatīšanu, radot zaudējumus otrai pusei.

Šobrīd likums ļauj juridisko personu pārstāvjiem un darbiniekiem pārstāvēt juridisko personu tiesā bez advokāta iesaistes. Tomēr praksē šī norma nereti tiek izmantota, iesaistot juristus vai personas, kas nav juridiskās personas pastāvīgie darbinieki un darbojas uz formāli konkrētai lietai sagatavotu dokumentu pamata. Ja tiek saglabāta juridisko personu iespēja pašām pārstāvēt savas intereses, būtu nepieciešams rast risinājumu, lai nepieļautu ne-advokātu ārpakalpojumu izmantošanu gadījumos, kad attiecīgās personas nav juridiskās personas pastāvīgie darbinieki vai amatpersonas.

Paplašinot advokātu procesu, vienlaikus jāvērtē juridiskās palīdzības pieejamības jautājums. Kā viens no risinājumiem būtu izvērtējamās izmaiņas regulējumā, kas paredz iespēju vienam zvērinātam advokātam būt par patronu vismaz diviem zvērinātu advokātu palīgiem, kā arī pārskatīt termiņus, pēc kuriem palīgi ir tiesīgi kārtot zvērināta advokāta eksāmenu. Tas veicinātu advokātu skaita pieaugumu un nodrošinātu plašāku pārstāvības pieejamību.

Kontekstā ar juridiskās palīdzības nodrošināšanu būtu lietderīgi pārskatīt Civilprocesa likuma 44. pantā noteikto regulējumu par advokāta palīdzības izdevumu atlīdzināšanu, lai nodrošinātu iespēju pusēm un trešajām personām atgūt faktiskajiem izdevumiem atbilstošu atlīdzību. Tas veicinātu tiesas pieejamību un procesuālo disciplīnu.

Starptautiskajā praksē arvien biežāk tiek regulēts trešās puses finansējums tiesu un šķīrējtiesu procesos, nodrošinot caurskatāmību un interešu konfliktu novēršanu. Ņemot vērā patērētāju kolektīvo prasību regulējumu un attīstības tendences Latvijā, būtu izvērtējams trešās puses finansējuma atklāšanas pienākums attiecīgās lietu kategorijās.

Ar cieņu

Tatjana Guznajeva
FICIL izpilddirektore

ŠIS DOKUMENTS IR ELEKTRONISKI PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO
PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU